PAPER DETAILS

TITLE: MEKTEP SAHIBI BIR SAIR OLARAK NECÂTÎ BEY

AUTHORS: Kamile ÇETIN

PAGES: 245-262

ORIGINAL PDF URL: https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/266471

Kamile Çetin "Mektep Sahibi Bir Şair Olarak Necâtî Bey"
HİKMET-Akademik Edebiyat Dergisi [Journal of Academic Literature],
Prof. Dr. Mine MENGİ Özel Sayısı, Yıl 2, Sayı 5, 2016, ss. 245-262
Yükleme Tarihi: 13.07.2016 - Kabul Tarihi: 24.10.2016

Kamile ÇETİN*

MEKTEP SAHİBİ BİR ŞAİR OLARAK NECÂTÎ BEY*

Öz: Bütün edebî eserler, bir düşünce ve kültür birikimi sonucunda kaleme alınırlar. İçinde teşekkül ettikleri devirlere adını veren edebî grup, anlayış ve yaklaşımların arkasında mutlaka bir dünya görüşü, felsefî bir akım vardır. Bu bağlamda, temelinde din, tasavvuf, mitoloji, medrese kültürü vs. gibi unsurların yer aldığı Klâsik Türk Edebiyatı'nda edebî gruplardan ziyade, takipçileri az olmakla beraber, zaman zaman gelenekten farklı bir yol benimseyen birtakım edebî çıkışlar, oluşumlar ve yaklaşımlar söz konusudur. Bu çıkış, yaklaşım veya oluşumlar, ya büyük şairlerin çevresinde meydana gelirler ya da onlardan bazıları tarafından temsil edilmek suretiyle varlıklarını hissettirirler.

Bu yazıda, öncelikle edebî mektep, akım, ekol, tarz vb. kavramlar üzerinde durulacak, daha sonra da, XV. yüzyıl Klâsik Türk Şiiri'nin önde gelen temsilcilerinden olan Necâtî Bey'in, hem çağdaşı şairler hem de daha sonraki dönemlerde oluşturduğu etki alanı ve mektep sahibi bir şair olup olmadığı ortaya konulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Klâsik Türk Şiiri, Mektep, Akım, Ekol, Tarz, Necâtî Bey.

NECATI BEY AS A POET OF A SCHOOL

Abstract: All literary works are written out as a result of a cultural background and thought. There is certainly a view of the world or a philosophical movement behind literary groups, understandings and approaches that give their names to the periods when they are formed. In this connection; although their followers are few, some literary risings, formations and approaches that rebel against the tradition are in question in the Classical Turkish Literature which is based on some elements such as religion, sufism, mythology, madrasa culture, etc. rather than literary groups. These literary risings, formations and approaches either appear round great poets or make themselves apparent being represented by some of them.

In this work, some concepts like literary school, literary movement, ecole and style will first be discussed. Then, one of the prominent representatives of the 15th century Classical Turkish Poetry, Necati Bey's influence on the contemporary poets and the following periods and if he is a poet of a school will be considered.

Key Words: Classical Turkish Poetry, School, Movement, Ecole, Style, Necati Bey.

* **Arş. Gör. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, kamilecetin80@gmail.com.**

* Bu yazı, Erciyes Üniversitesi Klâsik Türk Edebiyatı Topluluğu tarafından, 25-27 Kasım 2010 tarihleri arasında Kayseri'de düzenlenen *VI. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumu (Prof. Dr. Mine Mengi Adına)* için hazırlanan ve sözlü sunumu yapılıp yayımlanmayan "Necâtî Bey Mektep Sahibi Bir Şair midir?" başlıklı tebliğin gözden geçirilerek yeniden düzenlenmiş şeklidir.

Giriş

Türk edebiyatında tam olarak açıklığa kavuşturulamamış konulardan biri de *edebî akım, edebî mektep, edebî ekol* ya da *edebî çığır* kavramlarıdır. Bu durumun sebeplerinden biri, Türkiye'de edebî akım kapsamına giren oluşumlarla Batı'daki edebî akımlar arasında birtakım farklar bulunması ve yine Batı'dan alınan *akım, mektep, ekol, çığır* kavramlarıyla karşılanan terimler arasındaki farklılıkların tam olarak tespit edilememesidir. Yaygın kanaate göre; Türk edebiyatında "edebî akım/mektep" kavramından ancak Türk edebiyatının yüzünü Batı'ya döndüğü Tanzimat'tan sonra söz edilebileceği yönündedir. Bu durumda; Halk Edebiyatı'nda ve Klâsik Türk Edebiyatı'nda yer alan, bazı kaynaklarda *üslûp, tarz, mektep, akım* olarak karşılanan oluşumlar, bir akım olmaktan çok, büyük sanatkârların etrafında teşekkül eden eğilimler şeklindedir.

Bu çalışmada öncelikle, çoğunlukla birbirinin yerine kullanılan *edebî mektep, edebî meslek, edebî akım, edebî ekol* ve *edebî çığır* kavramları üzerinde durulmuş, daha sonra Türk edebiyatında Batılı anlamda edebî akımların bulunup bulunmadığı değerlendirilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda, konu gereği, Klâsik Türk Edebiyatı'nda varlıklarından söz edilen ve değişik kaynaklarda *üslûp, tarz, mektep, akım* kavramları ile karşılanan oluşumlardan söz edilmiştir. Son kısımda ise, hem kendi dönemindeki hem de daha sonraki yüzyıllarda diğer şairler üzerindeki etkisiyle kayda değer bir isim olan Necâtî Bey'in mektep sahibi bir şair olup olmadığı tartışılmıştır.

Edebî Mektep/Meslek/Akım/Ekol/Çığır ve Türk Edebiyatında Edebî Akımlar

Edebî akım (edebiyat akımı) terimi, Fransızca *l'ecole litteraire*'in karşılığıdır. Akım karşılığı olarak *ekol, çığır, mektep* ve *meslek* tabirleri de kullanılmaktadır (Karaalioğlu, Tarihsiz: 8). Edebî akım; "toplumsal hayatın gerçeklerine ve gereklerine göre bir araya gelen, felsefî bir görüşten beslenen, ilkeleri ve eserleri orijinal, aynı sanat anlayışı ve ortak dünya görüşü çizgisinde birleşen, sanatın diğer dallarını da kapsayacak şekilde söylemleri olan (Çetişli, 1998: 24-26), uluslararası nitelik kazanmış, tutarlı gruplar"dır (Emiroğlu, 2003: 33). Bir edebî akım etrafında toplanan yazar ve şairler, üslûp, duygu ve fikir bakımlarından birbirlerini az çok andıran eserler ortaya koyarlar. Her edebî akım, hem bir edebiyat kuramı hem de o kuramın edebiyat tarihi içindeki uygulamasıdır (Edebiyat kuramları hakkında geniş bilgi için bkz. Kolcu, 2008). Edebiyat tarihleri çoğu zaman edebî akımlara göre şekillenirken, edebiyat teorisi de büyük ölçüde edebî akımların birikimi üzerine oturur. Ayrıca edebî akım, edebiyat eleştirisiyle de iç içedir (Macit ve Soldan, 2008: 33; Çetişli, 1998: 24). Batı'daki edebî akımlar; Hümanizm, Klâsisizm, Romantizm (Coşumculuk), Realizm (Gerçekçilik), Natüralizm (Doğalcılık), Parnasizm (Parnas), Sembolizm (Simgecilik), Empresyonizm, Ekspresyonizm, Ünaminizm, Kübizm, Fütürizm (Gelecekçilik), Dadaizm, Letrizm (Harfçilik), Sürrealizm (Gerçeküstücülük), Egzistansiyalizm (Varoluşçuluk), Personalizm (Kişilikçilik) ve Postmodernizm'dir (Akımlar hakkında geniş bilgi için bkz. Çetişli, 1998: 36-153; Aytaç, 2003: 272-322; Karaalioğlu, Tarihsiz: 23-165; Kefeli, 2007: 19-88; Ayyıldız ve Birgören, 2005: 617-655; Kabaklı, 2004: 319-400; Macit ve Soldan, 2008: 33-42; Ertem, 1994.

Ayrıca bkz. Kantarcıoğlu, 2009. Bu konuda geniş bilgi için ayrıca bkz. Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi, Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan Yazın Akımları Özel Sayısı, 1981). Edebî akımın tanım ve özelliklerine bakıldığında, toplumsal hayatın gerçeklerine ve gereklerine göre hareket etme, felsefî bir görüşten beslenme, ilkelerin ve eserlerin orijinalliği, aynı sanat anlayışı ve ortak dünya görüşü çizgisinde birleşme, sanatın diğer dallarını da kapsayacak söylemler geliştirme, uluslararası nitelik kazanma, tutarlılık ilkeleri dikkati çekmektedir. Bu noktalardan bakıldığında Türkiye'de Batılı anlamda bir edebî akımın olmadığı görülür. Fakat konunun açıklığa kavuşmaması; kavram kargaşası, bakış açısı, taraflı değerlendirmeler, farklı bilim dallarında uzmanlık yapan kişilerin, toplulukların, yapı ve çalışmalarına farklı metotlarla yaklaşmaları gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır. Nihai noktada, Türk edebiyatı açısından kendisiyle sınırlı kalmış, etkisi fazla olmamış oluşumlar (Nev-Yunaniler, Rübabcılar, Nayiler) (Türk edebiyatındaki oluşumlar ile ilgili bir yazı için bkz. Taşçıoğlu, 1996: 10-11); ve gruplarla (Hecenin Beş Şairi, Şairler Derneği, Yedi Meşale ve Mavi) orta düzeyde etkileme gücü olanlar, kalabalık kadrosu olan daha etkili oluşumlar (Servet-i Fünûn, Fecr-i Ati, Dergâh ve Hisar) topluluk; söylemleri, eserleri, yaptıkları, etkileme gücü ve edebiyattaki yerleri önemli oluşumlar (Genç Kalemler, Garip) hareket olarak değerlendirilebilir (Emiroğlu, 2003: 33-40).

Klâsik Türk Şiirinde Edebî Akımlar Konusu

Kaynaklar, Osmanlı şiirinde *Türkî-i Basit Akımı* (Geniş bilgi için bkz. Mermer, 2006. Ayrıca bkz. Korkmaz, 2002: 694-695; Köprülü, 2004: s. 254-258; Aynur, 2009: 34-59; Avşar, 2001: 127-144; Mermer, 2009: 262-278; Uludağ, 2009: 292-329), *Tasavvufî Şiir Akımı/Geleneği* (Kabaklı, 2004: 315. Birçoğu tarikat müntesibi olan Osmanlı sufi şairleri ve şiir dilleri hakkında ayrıca bkz. İsen, 1997: 209-220; Kılıç, 2004: 85-89; Karaca, 2005: 40-49) şeklinde bazı oluşumlardan söz ederler. Ayrıca, şiirlerine en çok nazire yazılan, aynı zamanda Tekke şairleri ve özellikle Bektaşî şairleri tarafından da sevilip takip edilen (Mengi, 1997: 149-151), Azerbaycan'da etkileri günümüze kadar devam eden ve Fuzûlî ile anılan (Heyet, 2004: 17) *Lirik Şiir (Lirizm) Akımı/Geleneği* ile Divan Şiiri'nde mektep sahibi sayılabilen birkaç şairden biri olan Nâbî'nin (Karahan, 1988: 6-7) şahsında zirveleşip takipçilerince sürdürülen ve şairlerin tecrübelerini, düşüncelerini genellikle örnekleme yoluyla aktardıkları (Bilkan, 1998: 63) *Hikemî Tarz (Nâbî Mektebi/Ekolü)* (Geniş bilgi için bkz. Yorulmaz, 1998: 43; Yorulmaz, 1996: 12; Mengi, 1991. Bu üslûbun temsilcileri hakkında geniş bilgi için bkz. Bilkan, 2002: 43); XVII. asırda Şehrî, Nâilî, İsmetî, Neşâtî, Fehim, XVIII. yüzyılda ise Nedîm ve Şeyh Gâlib ile Divan Şiiri'nde temsil edilen (İpekten, 1999: 60-67) *Sebk-i Hindî/Sebk-i İsfahanî Ekolü* (Geniş bilgi için bkz. Bilkan ve Aydın, 2007; Babacan, 2008)*, Mahallileşme/Yerlileşme Akımı (Cereyanı)/Nedimâne Söyleyiş* (Erkul, 2007: 128-132; Kabaklı, 2004: 317; Şentürk ve Kartal, 2005: 367-368; Mazıoğlu, 1992: 56; Macit, 1999: 712-713; Özgül, 2006: 279-282; Erdoğan, 2009: 114-165, Erkul, 2009: 166-181. Bu konuda ayrıca bkz. Avşar, 2009: 19-33) akımlarının bulunduğunu ifade ederler. Bununla birlikte, söz konusu şiir geleneğinde XIX. yüzyıla kadar Batı edebiyatındaki örneklerine benzer sistemli bir akımdan söz etmek yerine tarihî akış içinde şairlerin büyük ölçüde Farsça söyleyen ustaları karşısında aldıkları durumların gereği olan üslûp

arayışlarından bahsedilebileceğine dair bir kanaat de vardır (Macit ve Soldan, 2008: 43; Ayyıldız ve Birgören, 2005: 617-618).

Bütün bu değerlendirmeler ışığında Klâsik Türk Edebiyatı'nda edebî gruplardan ziyade, takipçileri az olmakla ve sınırları kesin olarak belirlenememekle beraber, zaman zaman geleneğin dışında bir şiir tarzı benimseyen arayışlarla büyük şairlerin çevresinde oluşan veya onlardan bazıları tarafından temsil edilmesiyle varlığını hissettiren edebî oluşumlar, birtakım edebî yaklaşımlar bulunduğu sonucuna varılabilir. O hâlde, Klâsik Türk Edebiyatı'na, bir süreklilik içerisinde yüzyıllar boyunca, saf güzelliğe ulaşmaya çalışan, "tek bir şiir anlayışı" olarak bakmak daha yerinde olacaktır (Erkul, 2007: 122; Kurnaz, 2000: 165-168).

Klâsik Türk Edebiyatında Mektep Konusu

Özellikle son zamanlarda yazılan üslûp kitaplarında veya üslûp esaslı çalışmalarda birbirine en fazla karıştırılan veya birbirinin yerine kullanılan ıstılahlar, *üslûp* ve *mektep*tir. Üzerinde tam bir fikir birliğine varılamamış olmakla beraber, üslûp; "belli bir görüş, duyuş ve birikime sahip olan sanatçının hayatı boyunca edindiği tecrübe ve tavırlarla seçtiği konuyu, biçim ve içeriğin belirlediği vasıta ve yöntemler kullanarak kendisine has bir biçimde ördüğü kelimelerle anlatmasından doğan bir edebî değer unsuru ve ölçüsü" olarak tanımlanabilir (Çoban, 2004: 16. Üslûp konusu hakkında ayrıca bkz. Aktaş, 1998). Türkiye'de yapılan araştırmalara bakıldığında özellikle Klâsik Türk Edebiyatı çalışmalarında, üslûbun, *Sebk-i Hindî, Hikemî Tarz, Türkî-i Basît, Mahallî Tarz* vs. şeklinde belli bir dönem veya muhteva tarzını ifade ettiği görülmektedir. Oysa *mektep* denildiğinde; Fuzûlî Mektebi (Bu konuda bkz. Tanpınar, 2005a: 137-140) ; Divan Şiiri'ne ses ve ahenk hususunda getirdiği yenilikle kudretli bir şair olup kendisinden sonra gelen şairlerin hemen tamamını etkileyen ve özenilip taklit edilen Bâkî'nin (Doğan, 1998: 22-23) adıyla anılan Bâkî Mektebi/Klâsik Üslûp (Şentürk ve Kartal, 2005: 365), gazelde Yahyâ Bey Mektebi, kasidede Nef'î Mektebî, Nedîmâne Söyleyiş gibi, daha çok büyük şairlerin etrafında oluşan ve onların şiir anlayışının hem kendi asırlarında hem de sonraki yüzyıllarda muakkiplerince sürdürülen sanat anlayışları kastedilmektedir. Bu noktada da, genellikle belli bir nazım veya nesir türünde bir üstadın ferdî üslûbunun peşinden gidilmesi akla gelmektedir (Dilmen, 1989: 34). Ancak bunlar, Batılı anlamda bir mektep olmayıp etkili ferdî üslûpların takibiyle ortaya çıkan bireysel tasarruflardır (Babacan, 2008: 21). Bir başka deyişle, Tanzimat'tan önceki oluşumlar, bir şairin şiir söyleyiş tarzını aynı dönemde, fakat çoğunlukla sonradan birkaç kişinin devam ettirmesi, yani eğilim şeklinde görülmüştür (Emiroğlu, 2003: 46). Bu konuda son zamanlarda yapılan geniş bir araştırmada da Osmanlı şairlerinin *talim ile taklit, bir üstattan meşk, tercüme* ve *nazire* gibi yollarla okul, yani şiir mektebi oluşturarak şiir ve şairlik talim ettikleri vurgulanmıştır. Burada üstatları takip metodunun önemine işaret edilmekte, yukarıda sözü edilen tarz ve mektep kavramları kastedilmemektedir (Kurnaz, 2007: 18-65). Bazı araştırmacılar mektebin, İngilizce *school literary* teriminin karşılığı olarak geleneklerin, tarzların, düşüncelerin, görüşlerin, siyasî-sosyal veya kültürel nedenlerin etkisiyle belirli bir dönemde, bir veya birkaç ülkenin edebiyatında ortaya çıkan bir cereyan olduğunu söylemişlerdir. Ancak bu kullanım, bizdeki dönem üslûbunun tam karşılığıdır. Mana-muhteva çalışmalarının çağdaş

üslûpbilim çalışmalarında kullanılmasıyla birlikte mektep ve üslûp arasında hiçbir fark kalmamıştır (Babacan, 2008: 25-26).

Necâtî Bey Mektep Sahibi Bir Şair midir?

Doğum yeri ve tarihi bilinmeyen ve kaynaklarda Edirneli bir hanım tarafından köle olarak alınıp sonradan evlatlık edinildiği, kendisine iyi bir tahsil sağlandığı belirtilen, Kastamonu'da şöhrete kavuşan Necâtî Bey daha sonra İstanbul'a gelmiş, Fatih Sultan Mehmed'e divan kâtibi olmuştur. Şair, II. Bâyezid döneminde Şehzâde Abdullah'ın divan kâtibi olarak onunla beraber Karaman'a gitmiş, şehzadeden büyük ilgi görmüş, onun üç yıl sonra vefatının ardından İstanbul'a dönmüştür. Padişaha, Dâvûd Paşa, Kâsım Paşa ve Mesih Paşa gibi devlet ricaline kasideler sunmuş; devrin önde gelen, hatırlı kimseleriyle tanışmıştır. Daha sonra vefatına kadar sürecek bir dostluğu başlatmak üzere Kazasker Müeyyedzâde Abdurrahmân Çelebi ile arkadaş olmuş; onun aracılığıyla Manisa valiliğine tayin edilen Şehzâde Mahmûd'un nişancısı olmuş (M. 1504), şehzadeyle birlikte Manisa'ya gitmiştir. Buradaki görevi Şehzâde Mahmûd'un vefat tarihi olan M. 1507 yılına kadar sürmüştür. O yıllarda Manisa'da bulunan Defterdar Tâli'î, divan kâtibi Sun'î, Şevkî gibi şairler Necâtî Bey'in sohbetine katılmışlardır. Hatta öyle ki, bu şairlerden Sun'î, aynı mahlası taşıyan diğer şairlerden ayırt edilmek için "Necâtî Sun'îsi" diye tanınmıştır. Bu yıllarda Necâtî Bey, artık her yerde tanınan ve hürmet gören ünlü bir şair konumundadır. Bir ara İstanbul'a da uğrayan Necâtî, devrin ünlü şairlerinden Revânî, Ferrûhî, Mesihî, Şem'î, Âhî ve Zâtî ile görüşmüştür. Şair, Şehzâde Mahmûd'un vefatından sonra İstanbul'a dönmüş ve devlet hizmetinden elini çekmiştir. Vefâ'daki evinde kendisine bağlanan bin akça aylık ile geçinmiş; vaktinin çoğunu Müeyyedzâde Abdurrahmân, Ümmüveledzâde Abdülazîz Çelebi, Sehî Bey, Sun'î, Nakkâş Bayram gibi dostlarıyla geçirmiştir. M. 1509 yılında vefat etmiş ve Şeyh Vefâ Türbesi yanına defnedilmiştir (Hayatı hakkında geniş bilgi için bkz. Tarlan, 1992b: 17-23; Kaya, 2006: 477-478; Komisyon, 1986: 548-550).

Önceleri devrin padişahlarının edebî muhitlerine dâhil olan Necâtî Bey, devlet memuru vazifesiyle gittiği Anadolu'da kendi edebî çevresini oluşturmuştur. Hem himaye edilen hem de kendisi başka şairlere hamilik, hatta hocalık eden şair, Avrupaî manada olmasa dahi, adına *Necâtî Bey Mektebi* denilebilecek ve etkisi uzun asırlar boyunca, çok geniş bir sahada devam eden bir oluşuma öncülük etmiştir (Azlal, 2009: 634). Şahsî sanat kudreti sebebiyle mahallileşme eğiliminin kuvvet kazandığı, kendisinden sonra Türkçe yazmanın edebî bir değerlendirme ölçütü hâline geldiği Necâtî Bey, bu özelliğiyle Türk edebiyatının ilk ekolünü oluşturan isim olarak kabul edilebilir (Avşar, 2001: 131). XV. asrın sade dil kullanan aydınları içinde şehirli Türkçesiyle şiirler kaleme alan şairin Divanı'ndaki 650 gazelin büyük çoğunluğu Türkçe kelimelerle söylenmiştir (Turga, 1996: 8; Banarlı, 1998: c. I, 469). Necâtî Bey Divanında Türkçe kullanımı hakkında yapılmış bir çalışma için bkz. Delice, 2009: 433-441. Ayrıca bkz. Günşen, 2009: 442-455).

Divan Şiiri'nde yerlileşme hareketini/mahallileşme akımını esasen Nedîm ile değil, Necâtî Bey ile başlatmak daha doğrudur. Bu arada, elbette, aynı asır şairlerinden Tâcîzâde Câfer Çelebi'nin bu konudaki gayretlerini de göz ardı etmemek gerekir (Mermer, 2006: 24). Klâsik Türk Edebiyatı geleneği

içerisinde İvazpaşazâde Atâyî, Sarıca Kemâl, Sâfî (Cezerî Kâsım Paşa) gibi şairlerin şiirlerinde görülen yerlilik arzusu, Necâtî'nin şahsında en büyük temsilcisini bulur. Şairin günlük dilden gelen unsurları kullanması, atasözü ve deyimleri başarıyla şiirine malzeme yapması, Latîfî'nin söyleyişiyle Kastamonu yöresine ait kelime ve tabirlere yer vermesi onu kendisinden önceki şairlerden ayıran bir üslûp özelliğidir (Şairin divanında yer alan bazı yerel ve arkaik unsurlarla ilgili bkz. Köktekin, 2009: 25-35; Bozkaplan, 2009: 45-56. Ayrıca bkz. Mert, 2015). Nitekim Latîfî, Necâtî'nin şiirlerinde mahallî söyleyişlerin yer aldığını, hatta bunlardan bir kısmının anlaşılabilmesi için Kastamonu'da kullanılan bazı kelime, tabir ve yer adlarının bilinmesi gerektiğini söylemektedir (İsen, 1999: 321-325. Bu konuda örnekler için bkz. Solmaz, 2005: 16-18). Necâtî Bey, bir yandan kendine mahsus üslûbunu geliştirirken diğer yandan "Necâtî'nin dirisinden Ahmed'in ölüsü yeğdir" diyerek kendinden önceki şairlere duyduğu saygıyı ifade etmekten de geri kalmamıştır. Onun elinde Türkçe, gerçek manada mısra estetiğine kavuşmuş ve ondan sonra gelen şairler bu birikimi görmezden gelememişlerdir. XVI. yüzyılda Bâkî, Necâtî'nin oluşturduğu çizgiyi takip ederken Hayretî, Hayâlî, Usûlî, Yahyâ Bey gibi Rumelili şairler, yerli, ahenkli bir şiir dili oluşturmuşlardır (Rumelili şairlerde yöresel kültür unsurları ile ilgili bkz. Çeltik, 2000: 99-109; ayrıca bkz. Çeltik, 2009: 804-824). XIII. ve XIV. asırlarda Türk şairleri daha çok İran şiirinin etkisi altında eser verirken Necâtî Bey, Şeyhî ve Ahmed Paşa ile birlikte Türkçeye önem vermiştir. Türkçe duyuş ve söyleyiş bakımından diğer iki şairden daha üstün olduğunu göstermiştir. Necâtî Bey'in güzel ve ince hayallerle dolu şiirleri, kendinden önce gelenlerin ve çağdaşlarının çoğunda olduğu gibi, İran şairlerine ait şiirlerin tercüme ve tesiri yerine, şahsî gözlemleriyle bunları incelikle işleyen şair ruhunun ve zekâsının damgasını taşımaktadır (Çavuşoğlu, Tarihsiz: 21). İçinde atasözlerinin, deyimlerin, Kastamonu yöresine ait arkaik ve yerel unsurların kullanıldığı bir Türkçe ile şiirler kaleme alan Necâtî Bey, folklorik üslûbu estetik üslûp seviyesine taşımıştır (Durmuş, 2011: 74). Şair, aralarında Taşlıcalı Yahyâ Bey, Hayâlî ve Usûlî'nin de yer aldığı isimlerle birlikte ses, söyleyiş ve şekil olmak üzere, Divan Şiiri'ne asıl güzelliğini verecek olan değerleri bulmuş bir isimdir (Tanpınar, 2005b: 141). Sade ve tabii bir dille yazan Necâtî Bey'in şiirleri külfetsiz ve yapmacıksız söyleyişleriyle dikkati çeker. Bilhassa gazel vadisinde üstat kabul edilen şair, "Hüsrev-i Rûm" diye vasıflandırılmıştır. Gazelleriyle Divan Şiiri'ni dil ve söz bakımından büyük bir tekâmüle kavuşturan Necâtî Bey Divan'ında, devrin sosyal hayatına, ahlâk ve telakkilerine dair çizgiler ve tasvirler göze çarpmaktadır (Timurtaş, 2005: 252. Necâtî Bey Divanı'nda atasözü, deyim kullanımı ve Türkçesi ile ilgili olarak bkz. Sinan, 2005: 107-114; Açıkgöz, 2009: 22-24; Akman, 2009: 68-76; Dursunoğlu, 2009: 108-120; İnce, 2009: 132-147; Yılar, 2009: 460-465).

Necâtî, devrinin *melikü'ş-şu'arâ*sı, yani *şairler sultanı*dır (İsen, 1998: 145). Gazellerinin birçoğu *sehl-i mümteni* örneği olan şairin üstün özellikleri; kolay söyleyiş, taze hayaller, mısralar arasına serpiştirdiği derin mana ve edebî sanatlardır. Osmanlı'da mesel söyleme (mesel-gûyluk), şiirde atalar sözü kullanma, atalar sözü değerinde mısralar, beyitler söyleyebilme Sâfî (Kâsım Paşa) ile başlamış, Necâtî Bey'de kemalini bulmuştur. Bu vadide Türk edebiyatının en büyük sanatkârıdır, denilebilir (İsen, 1994: 164; Kutluk, 1989:

II. Cilt, 971). Necâtî Bey, Klâsik Türk Şiiri'ne hakiki şiir edasını veren ilk büyük şairlerden olup ünü her tarafa yayılmış ve devrin ileri gelen şairlerince üstat kabul edilmiştir. Gerek lirik, gerekse hakimâne tarzda söylediği beyitlerinde (Necâtî Bey'in hakimâne sözleri hakkında yapılmış bir çalışma için bkz. Kırbıyık, 2009: 166-175) atasözlerini, deyimleri, halk tabirlerini başarıyla kullanmıştır. Böylece şair, hem söylemek istediklerini rahatça ve inandırıcı olarak ifade edebilmiş hem de okuyucuyu kısa yoldan ve etkili bir şekilde uyarmayı başarmıştır (Şentürk ve Kartal, 2005: 191). Süssüzlük, yalınlık, doğallık onun şiirinin temel özelliğidir. Şiir diliyle yerliliği sağlamanın yanında, mazmunların alışılmış çağrışımlarını kırarak onlara yaşanan hayatın canlılığını katmış ve şiiri kuruluktan kurtarmıştır (Özkırımlı, 1990: c. 3, 901. Necâtî Bey'in Türk şiir diline ritim hususunda katkısına dair yapılan bir çalışma için bkz. Genç, 2009: 91-99).

Şiirlerinin rediflerini daha çok Türkçe kelimelerden seçen (Bu konuda geniş bilgi için bkz. Yazıcı, 2009: 595-603) ve Türkçesi "şehirli Türkçesi" olan Necâtî Bey'in divanında yer alan gazellerin çoğu da Türkçe kelimelerle kafiyelenmiştir. Onun şiirleri, kuruluşunu tamamlamış ya da artık klâsikleşmiş bir edebiyatın ürünüdür. Necâtî, kendi dönemine kadar oldukça seviye katetmiş olan İstanbul Türkçesi'nin bir yazı dili hâlini almasında büyük rol oynamıştır. Fars şiirini taklit edenlerin aksine Necâtî, Türkçenin gerçek güzelliğini şiirlerine aksettirmiştir. Halkın dilinden alınmış deyişleri, atasözleri, deyimleri kullanması, şiirine, sadeliğin yanında akıcılık ve açıklık kazandırmıştır. Türkçe atasözleri ve deyimlerle zenginleşen klâsik şiir dili ileriki asırlarda Bâkî, Şeyhülislâm Yahyâ ve Nedîm ile daha da gelişecektir (Mermer vd., 2007: 466. Necâtî Bey'in Nedîm'in şiirlerindeki etkisine dair bir çalışma için bkz. Yusubova, 2009: 87-90). Şiirlerindeki sadelikle âşık tarzını, yerlilik arzusuyla Zâtî ve Bâkî'yi, lirik ve samimi üslûbuyla Fuzûlî'yi müjdeleyen Necâtî Bey (Yılmaz, 2015: 12), şairin gazellerine yazdıkları nazirelerden de anlaşıldığı üzere, Zâtî, Hayâlî, Bâkî, Fuzûlî gibi büyük şairler üzerinde dahi etkili olmuştur (Kurnaz, 2004: 193). Yine Sehî, Sun'î, Tâli'î ve Şevkî gibi şairler bizzat Necâtî Bey tarafından yetiştirilmişlerdir (İpekten, 1996: 186). Gazellerine kendi devrinden yaklaşık iki asır sonra, yani XVII. yüzyılda dahi dikkat çekici miktarda nazireler kaleme alınması şairin Türk edebiyatındaki uzun soluklu tesirinin bir yansıması durumundadır (Kurtoğlu, 2009: 466-475). Bir çalışmada Azerbaycan sahasında bulunan dokuz cönkte Necâtî Bey'e ait bazı şiirlere rastlanmasından anlaşıldığı üzere, şairin etki alanı Anadolu ve Rumeli'nin yanında Azerbaycan'a kadar uzanmıştır (Bu konuda geniş bilgi için bkz. Musalı, 2009: 149-158). Necâtî Bey'in Azerbaycan sahasındaki tesirinin XIX. asra kadar sürdüğü bu yüzyıl şairlerinden Seyyid Nigârî'nin onun "gayrı" redifli gazeline üç nazire yazmasından anlaşılmaktadır (Bu konuda geniş bilgi için bkz. Bayram, 2009: 643-651). Nigârî Divanı üzerine yapılan akademik bir çalışmada bahsi geçen gazellerden ilkinin (G. 606) 11, ikincisinin (G. 608) 9 ve üçüncüsünün (G. 610) 10 beyit olarak kaleme alındığı görülmektedir (Bu gazeller için bkz. Akkuş: 2001). Yine şairin aynı zamanda Orta Asya ve Doğu Türkistan sahası edebî geleneği içinde bir tesire sahip olduğu da bu konuda yapılan bir çalışma ile ortaya konulmuştur (Hamraeva, 2009: 456-459).

XV. asrın büyük şairlerinden biri olan Hayâlî Bey, Necâtî Bey yolunu tutanlardandır. Hatta şair, bu yüzyılda kendisini Necâtî'nin yerine ikame eder. Bir gazelinde yer alan aşağıdaki beyitten anlaşıldığına göre, Hayâlî Bey, hiç olmazsa hayatının bir döneminde *Necâtî Mektebi*ne dâhil olmuştur (Kurnaz, 1996: 41):

Ey nazm-ı Hayâlî gibi rengin söze tâlib
Her ma'ni-i hasın mesel-âmiz söz olsun (Tarlan, 1992a: G. 443/6)

Devrindeki şairlerden başka, XVI. yüzyılda yaşamış olanlar da Necâtî Bey'e büyük bir hayranlık duymuşlardır. Şiirlerine, sağlığında olduğu gibi, ölümünden sonra da nazireler söylenmiştir. Mesela, Kılıçzâde lakabıyla da tanınan İshâk Çelebi (M. 1464-M. 1537), Necâtî Bey'in etkisiyle şiirlerinde çok miktarda atasözü, deyim ve çeşitli söz kalıplarını kullanmıştır (Mermer, 2006: 478). Latîfî, Mihrî Hatun'un Necâtî Bey'e nazireler yazarak şiirde onun derecesine erişmeyi dilediğini, yazdığı her şiiri şaire göndererek onun kanaatini öğrenmek istediğini söyler (Canım, 2000: 511-512. Mihrî'nin şiirinde Necâtî Bey'in etkisi hakkında yapılan bir çalışma için bkz. Rzayeva, 2009: 233-241). Yine Latîfî'nin söylediğine göre Necâtî'ye nazire yazan şairlerden biri de Tokatlı Vâlihî'dir (Canım, 2000: 555-556). Âşık Çelebi de, Subhî'nin (Mustafa Çelebi) şairler içinde ancak Necâtî Bey'i kabul ettiğini yazar (Kılıç, 2010: c. 3, 1280). Yine Latîfî, o devir şairlerinden Vasfi Şâvur (Canım, 2000: 318) ve Sâkî'nin (Canım, 2000: 295) Necâtî'nin üslûbunu uygulayıp yolundan gittiklerini söyler. Ayrıca Sûzî-yi Nakşîbendî'nin şairin bir gazeline nazire yazdığını belirtir (Canım, 2000: 311). Aynı asır şairlerinden Muhyî de, Necâtî Bey'in 41 gazelini tanzir etmiştir (Bu konuda geniş bilgi için bkz. Arslan, 2009: 121-131). Latîfî, aynı zamanda, Necâtî Bey'in "döne döne" redifli gazeline nazire söyleyenler arasında Üsküplü Zârî'nin adını ve naziresinin başlangıç beytini verir (Canım, 2000: 285). Ayrıca yine Latîfî, Necâtî'nin "girih girih" redifli gazeline birçok şairin nazire söylediğini, bunlardan en üstününün Filibeli Rızâyî'nin naziresi olduğunu söyler (Canım, 2000: 274). Kınalızâde Hasan Çelebi, Necâtî'nin çağdaşı şairlerden dedesi Ispartalı Mîrî Efendi'nin gazellerinin çoğunun Necâtî üslûbunda olduğunu ve şaire nazirelerinin bulunduğunu ifade eder (Kutluk, 1989: II. Cilt, 944). Âhî'nin Necâtî'nin "eğri" redifli gazeline söylediği nazireden bir beyti örnek verir (Kutluk, 1989: I. Cilt, 193). Âşık Çelebi, Necâtî'nin; "Saçunla eğlenürüz ey büt-i cefâ-pîşe/Ki halka halka durur çün kilîd-i endîşe" matlalı gazeline Revânî'nin bir nazire yazdığını bildirir (Kılıç, 2010: c. 3, 1392). Bununla birlikte, şairin Necâtî Bey'den etkilenmesi hususunda yakın zamanlarda yapılan bir çalışmadan anlaşıldığı üzere, Revânî'nin zaman zaman Necâtî Bey'in gazellerine nazire yazmanın ötesinde intihale yaklaşan bir şiir tarzı benimsediği anlaşılmaktadır (Bu konuda geniş bilgi için Tanyıldız, 2015: 10-24). Mürekkepçi Enverî, Sehî Bey, İznikli Kurbî, Fuzûlî, Nihânî, Rahmî (Bursalı Nakkaş Bâlî), Yahyâ Bey, Âlî Mustafa Efendi, Neşâtî, Verdî, Mesîhî, Şeyhoğlu Cemâlî, Sa'dî, ve Âsaf (Damad Mahmûd Paşa) Necâtî Bey'in şiirlerine nazire ve tahmis yazan diğer şairlerdir (Kaya, 2006: 478). Yine şairin gazellerine nazire yazan isimler arasında Celîlî de (Bu konuda geniş bilgi için bkz. Kazan, 2009: 507-523) yer almaktadır.

Necâtî Bey'in şiirlerine nazire yazan ve onun şiir üslûbunu takip eden şairlerden biri de Bâkî'dir. Bâkî, Necâtî'nin;

Bir alay oldı perî şîvelü âhû beğler
Gözi âhûların alayına yâhû beğler (Tarlan, 1992b: G. 67)

beytiyle başlayan gazeline bir tahmis yazmıştır (Çavuşoğlu, Tarihsiz: 22-25). "Tahmîs-i Gazel-i Necâtî" başlığıyla Bâkî Divanı'nda yer alan ve altı bendden oluşan bu tahmis aşağıdaki şekildedir:

I
Râyet-i fitne çeküp ol kad-i dil-cû begler
Üşdiler yanına her şûh-ı cefâ-hû begler
Bir yire geldi mi nice gamzesi câdû begler
Bir âlây oldu perî şîveli âhû begler
Gözi âhûların âlâyına yâ Hû begler

II
Kaynadup nâr-ı gam-ı 'aşk ile hûn-ı cigeri
Gözlerümden akıdur kendü görinmez o perî
Sanmanuz nev'-i beşerden gele bu şîveleri
Bir perî içün akar iki gözüm çeşmeleri
Sakınun bilmiş olun ılıdur ol su begler

III
Cân yidürsen eger ol husrev-i şîrîn-dehene
Gâlib olsan reh-i 'aşkında bu gün Kûh-kene
Ne kadar nakd-i revânun da nisâr olsa yine
Bî-vefâlıklar ider yolına cânlar virene
'Acebâ böyle m'olur dünyede hep bu begler

IV
Pâk-rû tâze-cevândur bana cânumdan e'az
Gelmedi yanuma zen kısmı meger duhter-i rez
Bakmadum atlas u dîbâsına dehrün bir kez
Raht u bahtum götüri oda urursan dütmez
Bir iki gün beni bu dünyede mahbûb begler

V
Boynuna hîle kemendin biri baglar nâ-gâh
Çıkarur togru yolundan biri eyler güm-râh
Bu belâya bulımaz çâre ne dervîş ü ne şâh
Kimseye uymasun ulaşmasun Allâh Allâh
Zülf-i bî-dîn ile ol gamze-i câdû begler

VI
Bâkıyâ gel olalum Ka'be-i dil yolına peyk
Diyelüm sem'a nidâ iricek âhır Lebbeyk
Girelüm râh-ı Hudâya diyüp e's-sa'yü ileyk
Ne Necâtî ne güzeller ne selâmün ne 'aleyk
Fâriguz eylemezüz kimseye tapu begler (Küçük, 1994: Mus.8)

Necâtî Bey'in en çok nazire yazılan gazellerinden biri de, yedi beyit olan ve aruzun *Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün* kalıbıyla yazılan ve matla beyti aşağıdaki şekilde olan "döne döne" redifli gazelidir:

Çıkalı göklere âhum şereri döne döne
Yandı kandîl-i sipihrün ciğeri döne döne (Tarlan, 1992b: G. 472)

Bu gazele Mihrî Hatun ve Üsküplü Zarî gibi çağdaşı şairler dışında, Nazmî, Hızrî, Lamiî, Kebirî, Muhibbî, Ferîdî gibi şairler tarafından 17 adet nazire yazılmıştır (Horata, 2003: 368). Burada, sadece Bâkî'nin naziresine yer verilecektir:

Çıkar eflâke derûnum şereri döne döne
Dökilür hâke yaşum katreleri döne döne

'Âşık-ı haste-dilün nite ki fânûs-ı hayâl
Nâr-ı 'aşkunla yanupdur cigeri döne döne

Pister-i gamda gözüm giceler uyhu görmez
İderin subha degin nâleleri döne döne

Zevrak-âsâ gam-ı 'aşkunla yaşum gird-âbı
Gark idüpdür sanemâ çeşm-i teri döne döne

'Îd-gâhun göreyin inlesün ol dôlâbı
İle seyr itdürür ol sîm-beri döne döne

Dîde-i encüme kühl olmag içün eflâke
Gird-bâd ile çıkar hâk-i deri döne döne

Tolaşaldan ruhı şem'ine dil-i ser-geşte
Yakdı pervâne-sıfat bâl ü peri döne döne

Katre-i eşkine öykündi diyü Bâkî'nün
Çarh-i hakkâk yonupdur güheri döne döne (Küçük, 1994: G. 464)

Bilhassa ilk eserlerinde Ahmed Paşa ile Necâtî etkisi görülen şairlerden biri de Zâtî'dir. Elbette şair, ilerleyen dönemde kendi şahsiyetini gösteren kaside ve gazeller yazmıştır (Kut, 2005: 3). Onun Necâtî Bey'e yazdığı nazirelerden biri olan aşağıdaki şiirde gazellerin birinci beyitlerindeki benzerlik dikkat çekicidir. Ayrıca, Necâtî'nin dördüncü beytiyle Zâtî'nin beşinci beyti de birbirine benzemektedir (Aydemir, 2001: 733-734):

Necâtî Bey'in gazeli aşağıdaki şekildedir:

Zekan-ı yârda vefâ n'eyler
Ser-nigûn çâh içinde mâ n'eyler

Dimedün yâd idüp beni bir gün
Aceb ol derde mübtelâ n'eyler

Bülbülün dûd-ı âhı ey yüzi gül
Göresin âkıbet sana n'eyler

Hele derd ü belâna sabr idelüm
Görelüm sonucu Hudâ n'eyler

Şol ki Nakkâş-ı Lem-yezel özler
Dil-berin hüsnini bahâ n'eyler

Şol çemende k'ide Necâti figân
Andelîb-i suhan-serâ n'eyler (Tarlan, 1992b: G. 116)

Zâtî tarafından Necâtî Bey'in yukarıdaki gazeline yazılan ve yedi beyitten oluşan nazire metni ise şöyledir:

Kubbe-i çarhda safâ n'eyler
Ser-nigûn tâs içinde mâ n'eyler

İdeyin aşk içinde nâleleri
Bezm-i meyde virür safâ n'eyler

İrişür ömr-i câvidâna revân
Şol ki rûhın sana revân eyler

İtdi eczâmı nışkun âteşi kül
Bilmezin ol dahi bana n'eyler

Usanam sanma cevrden o sanem
Dir ise görelüm Hudâ n'eyler

Başı derd-i nigâr ile hoş iken
İrişüp cânıma devâ n'eyler

Varayın cânun alayın didi yâr
N'eyleyin dahi Zâtiyâ n'eyler (Aydemir, 2007: 126)

Şiirleriyle Divan Şiiri'nin temelini atan Necâtî Bey (Kaya, 2006: 477), hem bizzat yetiştirdiği şairler hem kendi asrı hem de daha sonraki yüzyıllardaki takipçileri, şiirlerine yazılan nazire ve tahmislerle sadece XV. asrın değil, bütün Klâsik Türk Şiiri'nin önde gelen isimlerinden biridir. O, Fuzûlî, Nesîmî, Şeyhî, Bâkî, Nedîm, Şeyh Galib gibi eski şiirin sıkı nizamı ve müşterek lügati içinde gerçekten çığır açabilen şairlerden biridir (Tanpınar, 2005a: 137). Diğer taraftan, Necâtî Bey'in etkisi Divan Şiiri ile de sınırlı kalmamış, Modern Türk şiiri döneminde Behçet Necatigil'e kadar uzanmıştır (Bu konuda yapılmış bir çalışma için bkz. Memmedova, 2009: 476-487; ayrıca bkz. Pala, 1998: 19). Divan edebiyatı geleneğini zengin bir şiir hazinesi olarak gören, onda sanatına katkıda bulunacak yeni imkânlar keşfeden (Kalpaklı, 2010: 25), gelenek ve gelenekten faydalanma konusunda yazdığı yazılarda kendisini, mayasında Yûnus Emre, Âşık Paşa, Fuzûlî, Karacaoğlan gibi isimlerin bulunduğu bir kimse olarak nitelendiren şairin, tartışmalı bir konu olmakla beraber, ilk soyadı olan "Gönül"ü bırakıp "Necatigil"i alması, hem babasının adının Necati oluşuyla hem de Divan şairi Necâtî Bey ile ilişkilendirilmiştir (Bu konuda bkz. Çetin, 1997: 38; Karaçam, 2006: 479). Bu hususun ötesinde Necatigil, Necâtî Bey'i "gerçek şair" olarak nitelendirip onu kendisine yakın bulduğu için sevdiğini bizzat ifade etmiştir (Bu konuda bkz. Çetin, 1997: 75).

Sonuç

Edebî akımın tanımına ve Batı'daki sanat/edebiyat akımlarına bakıldığında, kavram kargaşası, bakış açısı, objektif olmayan taraflı değerlendirmeler gibi sebeplerin de etkili olduğu dikkate alınmak kaydıyla, Türkiye'de Batılı anlamda bir edebiyat akımının olmadığı görülür. Aynı durum, elbette Klâsik Türk Edebiyatı dönemi için de geçerlidir. Bu devirde sınırları kesin olarak belirlenemese dahi, takipçileri az olmakla beraber, zaman zaman gelenekten farklı bir şiir tarzına yönelen bazı çıkışlar ve birtakım edebî yaklaşımlar söz konusudur. Diğer taraftan, büyük şairlerin çevresinde oluşan veya onlardan bazıları tarafından temsil edilmesiyle varlığını hissettiren edebî oluşumlar da vardır.

Çalışmamıza konu olan ve şiirlerinde pek çok deyim, atasözü kullanan, hem kafiyeleri hem de redifleri daha çok Türkçe kelimelerden seçen Necâtî Bey, kendi döneminde olduğu kadar, daha sonraki asırlarda da üstat kabul edilmiştir. Bazı şairleri bizzat kendisi yetiştiren, şiirlerine pek çok nazireler, tahmisler yazılan ve şehirli Türkçesini, bu arada atasözleri ve deyimleri ustalıkla kullanan Necâtî Bey'in açtığı yol, Hayâlî, Bâkî, Fuzûlî, Şeyhülislâm Yahyâ gibi büyük şairlerin dilinde muhteşem örnekler vererek Mahallileşme Akımı'nın temsilcisi olarak kabul edilen Nedîm'e dek uzanmıştır. Bu yönüyle Necâtî Bey, Klâsik Türk Şiiri'nde mektep sahibi şairlerden biri durumunda kabul edilebilir.

Kaynakça

Açıkgöz, Nâmık. (2009), "Necâtî Bey Dîvânı'ndaki "Karaman Bahşişi" Deyimi ve Kaynağı, *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 22-24.

Akkuş, Muzaffer. (2001), *Seyyid Nigârî Divânı*, Niğde Üniversitesi Yayınları, Niğde.

Akman, Eyüp. (2009), "Necati Beğ Divanı'nda Deyimler ve "Tebbeti Ters Okutmak" Deyimi Üzerine", *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 68-76.

Aktaş, Şerif. (1998), *Edebiyatta Üslûp ve Problemleri*, 3. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.

Arslan, Mustafa. (2009), "Necâtî Etkisinin Tespitinde Nazireciliğin Rolü ve Muhyî'nin Necâtî'ye Yazdığı Nazireleri", *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 121-131.

Avşar, Ziya. (Yaz 2001), "Türkî-i Basiti Yeniden Tartışmak", *Bilig,* S. 18, s. 127-144.

Avşar, Ziya. (2009), "Gölge Avıyla Boşalan Bir Sadak: Mahallîleşme", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature, History of Turkish or Turkic -Edebiyatımızda Mahallîleşme Türkî-i Basît- Prof. Dr. Mustafa İSEN'e*, Volume 4/5, s. 19-33.

Aydemir, Yaşar. (2001), "Şairlerin Edebî Kişiliğinin Tespitinde Mecmuaların Rolü", *Türk Kültürü*, Sayı: 464, s. 731-744.

Aydemir, Yaşar. (Summer 2007), "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler", *Turkish Studies/Türkoloji Araştırmaları*, Volume 2/3, s. 122-137.

Aynur, Hatice. (Summer 2009), "Türkî-i Basît Hareketini Yeniden Düşünmek", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature, History of Turkish or Turkic -Edebiyatımızda Mahallîleşme Türkî-i Basît- Prof. Dr. Mustafa İSEN'e*, Volume 4/5, s. 34-59.

Aytaç, Gürsel. (2003), *Genel Edebiyat Bilimi,* Say Yayınları, İstanbul.

Ayyıldız, Mustafa, Birgören, Hamdi. (2005), *Edebiyat Bilgi ve Teorileri,* Akçağ Yayınları, Ankara.

Azlal, Eyyüp. (2009), "Necâtî Beyin Edebi Muhitleri", *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 628-634.

Babacan, İsrafil. (2008), *Klasik Türk Şiiri'nde Sebk-i Hindî (Hint Üslûbu),* Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Eski Türk Edebiyatı Bilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

Banarlı, Nihâd Sami. (1998), *Resimli Türk Edebiyâtı Tarihi,* c. I, M.E.B. Yayınları, İstanbul.

Bayram, Pervane. (2009), "Necâtî Beğ'in "Gayrı" Redifli Gazeline XVI. Asırda Fuzûlî'nin ve XIX. Asırda Seyyid Nigârî'nin Gazelleri", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 643-651.

Bilkan, Ali Fuat. (1998), *Nâbî Hikmet/Şair/Tarih,* Akçağ Yayınları, Ankara.

Bilkan, Ali Fuat. (2002), *Hayrî-nâme'ye Göre XVII. Yüzyılda Osmanlı Düşünce Hayatı,* Akçağ Yayınları, Ankara.

Bilkan Ali Fuat, Aydın, Şadi. (2007), *Sebk-i Hindî ve Türk Edebiyatında Hint Tarzı,* 3F Yayınevi, İstanbul.

Bozkaplan, Şerif Ali. (2009), "Necâtî Beğ'in Türkçesi", *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 45-56.

Canım, Rıdvan. (2000), *Tezkiretü'ş-Şu'arâ ve Tabsıratü'n-Nuzamâ (İnceleme-Metin)*, AKM Yayınları, Ankara.

Çavuşoğlu, Mehmed. (Tarihsiz), *Necati Bey Divanı (Seçmeler),* Tercüman 1001 Eser, İstanbul.

Çeltik, Halil. (2000), "Rumeli Şairlerinde Yöresel Kültür", *Bilig Dergisi*, Sayı: 14, s. 99-109.

Çeltik, Halil. (2009), "Rumeli Şairlerinin Klâsik Türk Şiirine Katkıları", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature, Historyof Turkish or Turkic*, Volume 4/8, Fall 2009, s. 804-824.

Çetin, Nurullah. (1997), *Behçet Necatigil Hayatı, Sanatı ve Eserleri*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Çetişli, İsmail. (1998), *Batı Edebiyatında Edebî Akımlar,* Genişletilmiş 2. Baskı, Kardelen Kitabevi, Isparta.

Çoban, Ahmet. (2004), *Edebiyatta Üslûp Üzerine (Sözün Tadını Dilde Duymak),* Akçağ Yayınları, Ankara.

Delice, H. İbrahim. (2009), "Necati ve Türki-i Basit", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 433-441.

Dilmen, İbrahim Naci. (1989), *Eski Edebiyatta Edebî Mektepler,* (Haz. Kâzım Yetiş), KB Yayınları, Ankara.

Doğan, Muhammet Nur. (1998), *Bâkî*, Şule Yayınları, İstanbul.

Durmuş İsen, Tuba. (2011), "Edirneli Şevkî Divanı Üzerine Değerlendirme ve Şevkî'nin Farsça Şiirleri", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, S. 7, İstanbul, s. 69-106.

Dursunoğlu, Halit. (2009), "Necati Bey'in Türkçeyi Kullanma Gücü ve Şiirlerindeki Aşka Dair", *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 108-120.

Emiroğlu, Öztürk. (2003), *Türkiye'de Edebiyat Toplulukları,* Genişletilmiş 2. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.

Erdoğan, Mehtap. (2009), "Divan Şiirinde Mahallileşme Kavramı ve Bâkî Divanı'nda Bazı Mahallî Unsurlar", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature, History of Turkish or Turkic - Edebiyatımızda Mahallîleşme Türkî-i Basît- Prof. Dr. Mustafa İSEN'e*, Volume 4/5, s. 114-165.

Erkul, Rasih. (2007), *Eski Türk Edebiyatı,* Gözden Geçirilmiş ve Genişletilmiş İkinci Baskı, Pegem A Yayınları, Ankara.

Erkul, Rasih. (2009), "Mahallîleşme ve Nedim'in Şarkıları", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature, History of Turkish or Turkic -Edebiyatımızda Mahallîleşme Türkî-i Basît- Prof. Dr. Mustafa İSEN'e*, Volume 4/5, s. 166-181.

Ertem, Rekin. (1994), *Edebiyatımızda Batılı Akımlar,* Deniz Yayınevi, İstanbul.

Genç, İlhan. (2009), "Necâtî Beğ'in Şiir Diline Kazandırdığı Ritim", *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 91-99.

Günşen, Ahmet. (2009), "Necati Bey'in Dil ve Üslubunda Türkçenin Yeri", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 442-455.

Hamraeva, Dilaram. (2009), "Necâti'nin Divanı Yazmaları ve Sanatının Orta Asya, Doğu Türkistan Şâirleri Eserlerindeki Etkileri", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 456-459.

Heyet, Cevat. (2004), "Azerbaycan'ın Türkleşmesi ve Azerbaycan Türkçesinin Teşekkülü", *Modern Türklük Araştırmaları Dergisi, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü*, c. I, Sayı: 1, s. 7-19.

Horata, Osman. (2003), "Necâtî Bey'den Bakî'ye "Döne Döne", *Eski Türk Edebiyatı El Kitabı,* 2. Baskı, Grafiker Yayınları, Ankara.

İnce, Ömer. (2009), "Necati'nin Şiir Dilinde İşlemeyi Başardığı Türki-i Basit'in Başaramadığı Dil Malzemesi: Deyimler ve Atasözleri", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 132-148.

İpekten, Halûk. (1996), *Divan Edebiyatında Edebi Muhitler,* M.E.B. Yayınları, İstanbul.

İpekten, Halûk. (1999), *Nâilî Hayatı, Edebî Kişiliği ve Bazı Şiirlerinin Açıklamaları,* Akçağ Yayınları, Ankara.

İsen, Mustafa. (1994), *Künhü'l-Ahbâr'ın Tezkire Kısmı,* AKM Yayınları, Ankara.

İsen, Mustafa. (1997), "Tezkireler Işığında Divan Edebiyatına Bakışlar: Divan Şairlerinin Tasavvuf ve Tarikat İlişkileri", *Ötelerden Bir Ses: Divan Edebiyatı ve Balkanlarda Türk Edebiyatı Üzerine Makaleler*, Akçağ Yayınları, Ankara.

İsen, Mustafa. (1998), *Sehî Bey Tezkiresi Heşt-Behişt,* Akçağ Yayınları, Ankara.

İsen, Mustafa. (1999), *Latîfî Tezkiresi,* Akçağ Yayınları, Ankara.

Kabaklı, Ahmet. (2004), *Türk Edebiyatı,* c. I, Gözden Geçirilmiş On İkinci Baskı, TDV Yayınları, İstanbul.

Kalpaklı, Mehmet. (2010), "Bir Çağ Günümüze": Necatigil ve Divan Şiiri", *Asfalt Ovalarda Yürüyen Abdal: Behçet Necatigil*, (Yayına Haz.: Gökhan Tunç), Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, s. 25-39

Kantarcıoğlu, Sevim. (2009), *Edebiyat Akımları Platon'dan Derrida'ya*, Paradigma Yayıncılık, İstanbul.

Karaalioğlu, Seyit Kemal. (Tarihsiz), *Edebiyat Akımları,* İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul.

Karaca, Alâattin. (2005), *İkinci Yeni Poetikası,* Hece Yayınları, Ankara.

Karaçam, Ferman. (2006), "Necatigil, Behçet", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA),* c. 32, TDV Yayınları, İstanbul, s. 478-480.

Karahan, Abdülkadir. (1988), "Nâbî", *İslâm Ansiklopedisi* (*İA)*, Milli Eğitim Basımevi, c. 9, İstanbul, s. 3-7.

Kaya, Bayram Ali. (2006), "Necâtî Bey", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA),* TDV Yayınları, c. 32, İstanbul, s. 477-478.

Kazan, Şevkiye. (2009), "Necâtî İle Celîlî'nin Gazelleri Arasındaki Benzerlikler Nazîre mi, Taklit mi?", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 507-523.

Kefeli, Emel. (2007), *Metinlerle Batı Edebiyatı Akımları,* 3 F Yayınevi, İstanbul.

Kılıç, Filiz. (2010), *Âşık Çelebi Meşâ'irü'ş-Şu'arâ İnceleme-Metin*, c. 3, İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

Kılıç, Mahmut Erol. (2004), *Sûfî Şiir ve Osmanlı Tasavvuf Şiirinin Poetikası,* İkinci Baskı, İnsan Yayınları, İstanbul.

Kırbıyık, Mehmet. (2009), "Necâtî Bey'in Hakîmâne Sözleri", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün*

500. Yılında Necâtî Beğ Anısına", Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 166-175.

Kolcu, Ali İhsan. (2008), *Edebiyat Kuramları Tanım-Tenkit-Tahlil,* Salkımsöğüt Yayınları, Ankara.

Komisyon. (1986), "Necâti İsa Bey", *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi: Devirler/İsimler/Eserler/Terimler* (*TDEA),* c. 6, Dergâh Yayınları, İstanbul, s. 548-550.

Korkmaz, Zeynep. (2002), "Türk Diline Gönül Verenler", *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 4, Sayı: 1, Afyon, s. 688-696.

Köktekin, Kâzım. (2009), "Necati Bey Divanı'nda Geçen Bazı Yerel ve Arkaik Unsurlar", *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 25-35.

Köprülü, Mehmet Fuat. (2004), "Millî Edebiyat Cereyânının İlk Mübeşşirleri III. Türkî-i Basit Cereyânı ve Bu Cereyânın Başlıca Mümessilleri", *Edebiyat Araştırmaları*, 4. Baskı, c. 1, Akçağ Yayınları, Ankara, s. 254-258.

Kurnaz, Cemâl. (1996), *Hayâlî Bey Divânı'nın Tahlili,* M.E.B. Yayınları, İstanbul.

Kurnaz, Cemâl. (2000), "Bütün Şairler Büyük Tek Bir Şiiri Oluşturmak İçin Faaliyet Göstermişlerdir", *(Soruşturma) İlmî Araştırmalar,* Sayı: 10, İstanbul, s. 165-168.

Kurnaz, Cemâl. (2004), *Eski Türk Edebiyatı,* 4. Baskı, Bizim Büro Yayınları, Ankara.

Kurnaz, Cemâl. (2007), *Osmanlı Şair Okulu,* Birleşik Yayınları, Ankara.

Kurtoğlu, Orhan. (2009), "Nazire Mecmualarına Göre Necâtî Beğ'in Klâsik Türk Şiirindeki Konumu", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. S. 466-475.

Kut, Günay. (2005), "Zatî ve Şem' ü Pervâne Mesnevisi", *Yazmalar Arasında Eski Türk Edebiyatı Araştırmaları I,* Simurg Yayınları, İstanbul.

Kutluk, İbrahim. (1989), *Kınalı-zade Hasan Çelebi Tezkiretü'ş-Şu'arâ*, c. I-II, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Küçük, Sabahattin. (1994), *Bâkî Dîvânı Tenkitli Basım,* TDK Yayınları, Ankara.

Macit, Muhsin. (1999), "Mahallileşme Cereyanı ve Nedim", *Osmanlı (Kültür ve Sanat),* c. 9, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, s. 711-717.

Macit, Muhsin, Soldan, Uğur. (2008), *Edebiyat Bilgi ve Teorileri El Kitabı,* 3. Baskı, Grafiker Yayınları, Ankara.

Mazıoğlu, Hasibe. (1992), *Nedim'in Divan Şiirine Getirdiği Yenilik,* 2. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.

Memmedova, Elmira. (2009), "Divan Şairi Necâtî'nin Çağdaş Türk Şiirinde "Halef"i: Behçet Necatigil", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 476-487.

Mengi, Mine. (1991), *Divan Şiirinde Hikemî Tarzın Büyük Temsilcisi Nâbî*, AKM Yayınları, Ankara.

Mengi, Mine. (1997), *Eski Türk Edebiyatı Tarihi Edebiyat Tarihi-Metinler,* Akçağ Yayınları, Ankara.

Mermer, Ahmet. (2006), *Türkî-i Basît ve Aydınlı Visâlî'nin Şiirleri,* Akçağ Yayınları, Ankara.

Mermer, Ahmet, Alıcı, Lütfi, Eflatun, Muvaffak, Bayram, Yavuz. (2007), *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatına Giriş,* Gözden Geçirilmiş 2. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.

Mermer, Ahmet. (2009). "Türkî-i Basît'e Yeni Bir Bakış", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature, History of Turkish or Turkic -Edebiyatımızda Mahallîleşme Türkî-i Basît- Prof. Dr. Mustafa İSEN'e*, Volume 4/5, s. 262-278.

Mert, Yeliz. (2015), *Necati Bey Divanı'nda Arkaik Unsurlar,* T.C. Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun.

Musalı, Namiq. (2009), "Azerbaycan Cönklerinde Necati Şiirleri", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 149-158.

Özgül, M. Kayahan. (2006), *Dîvan Yolundan Pera'ya Selâmetle Modern Türk Şiirine Doğru,* Hece Yayınları, Ankara.

Özkırımlı, Atilla. (1990), "Necati", *Türk Edebiyatı Ansiklopedisi,* c. 3, Cem Yayınevi, İstanbul, s. 900-901.

Pala, İskender. (1998), *Necâtî Bey,* Timaş Yayınları, İstanbul.

Rzayeva, Roida. (2009), "Necâtî Beğ'in Mihrî Hatun Şiiri Üzerindeki Etkileri", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 233-241.

Sinan, Ahmet Turan. (2005), "Necati Beg Divanındaki Deyimler Üzerine", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, c. 15, S. 2, Elazığ, s. 107-114.

Solmaz, Süleyman. (2005), *Necâtî Hayatı-Sanatı-Eserleri,* Akçağ Yayınları, Ankara.

Şentürk, Ahmet Atillâ, Kartal, Ahmet. (2005), *Üniversiteler İçin Eski Türk Edebiyatı Tarihi,* Güncelleştirilmiş İkinci Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul.

Tanpınar, Ahmet Hamdi. (2005a), "Fuzulî'ye Dair I", *Edebiyat Üzerine Makaleler,* (Haz. Zeynep Keman), Dördüncü Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul, s. 137-140.

Tanpınar, Ahmet Hamdi. (2005b), "Fuzulî'ye Dair II", *Edebiyat Üzerine Makaleler,* (Haz. Zeynep Keman), Dördüncü Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul, s. 141-145.

Tanyıldız, Ahmet. (2015), "Necâtî ve Revânî Dîvânlarındaki Mükerrer Gazeller Üzerine", *Hikmet-Akademik Edebiyat Dergisi*, Yıl: 1, Sayı: 1, s. 10-24.

Tarlan, Ali Nihat. (1992a), *Hayâlî Divanı,* Akçağ Yayınları, Ankara.

Tarlan, Ali Nihat. (1992b), *Necâtî Beg Divanı,* Akçağ Yayınları, Ankara.

Taşçıoğlu, Yılmaz. (1996), "Türk Edebiyatında Edebî Oluşumlar ve Adlandırılmaları Üzerine", *Dergâh Dergisi*, Sayı: 72, Dergâh Yayınları, İstanbul, s. 10-11.

Timurtaş, Faruk K. (2005), *Tarih İçinde Türk Edebiyatı,* 4. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.

Turga, Sibel. (1996), *Necati Bey Divanı'ndan Seçme Gazeller'in Dilinin İncelenmesi,* Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.

Türk Dili Aylık Dil ve Yazın Dergisi. (Ocak 1981), *Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan Yazın Akımları Özel Sayısı Klasisizm Coşumculuk Parnas Gerçekçilik Doğalcılık Simgecilik Ünanimizm Gelecekçilik Dadaizm Gerçeküstücülük Letrizm Varoluşçuluk Kişilikçilik*, Sayı: 349, 3. Baskı, TDK Yayınları, Ankara, 456 s.

Uludağ, Erdoğan. (2009), "Dilde Sadeleşme ve Türkî-i Basît Hakkında Düşünceler", *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature, History of Turkish or Turkic -Edebiyatımızda Mahallîleşme Türkî-i Basît- Prof. Dr. Mustafa İSEN'e*, Volume 4/5, s. 292-329.

Yazıcı, Serpil. (2009), "Necâtî Beğ Divânı'nda Türkçe Redifler", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 595-603.

Yılar, Ömer. (2009), "Necâtî Bey'in Gazellerinde Atasözleri", *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 460-465.

Yılmaz, Ozan. (2015), *Necâtî Bey Dîvânı,* Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Yorulmaz, Hüseyin. (1996), *Dîvân Edebiyatında Nâbî Ekolü –eski şiirde hikemiyat-,* Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Yorulmaz, Hüseyin. (1998), *Urfalı Nâbî,* Şûle Yayınları, İstanbul.

Yusubova, Aygün. (2009), "Nedim Şiirlerinde Necati Bey Etkisi", *I. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Sempozyumu 15-17 Nisan 2009 "Ölümünün 500. Yılında Necâtî Beğ Anısına"*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları, Kocaeli, s. 87-90.